

# Transpoziții narrative ale legendelor toponimice în Arealul Slănic Prahova

**Andreea VLĂȘCEANU**

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte  
“Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts

Personal e-mail: ccom@ulbsibiu.ro

*Narrative Transpositions of the Toponymical Legends in the Area of Slănic Prahova*

The article approaches the origins of local culture in the area of Slănic Prahova, especially the legends of the analyzed area. The legend can be performed in a variety of reportable environments without age and gender differentiation. There is an interdependence between the function, the story situation and the legendary environment of the legend. The deciphering of the Slănic Prahova area has been achieved through an urban ethnology investigation that has given the site its unique profile status. The field researched reveals an area known since antiquity, due to the exploitation of the salt, but also of the historical personalities who have been involved in the development of this area.

The article only focuses on the segment of the legend that outlines a heavily loaded area from the historical and folkloric point of view and which will give authenticity to the Slănic Prahova area and is the first ethnological case study in this area based primarily on the oral information, on several documents in the manuscript.

Keywords: legend, authenticity, folklore, culture, origins



## Introducere

Orașul Slănic Prahova este situat în Subcarpații de Curbură, fiind un areal semnificativ din punct de vedere al extracției de sare, dar și ca stațiune balneo-climaterică. Prima atestare documentară a Slănicului, datează de la începutul secolului al XVI-lea, însă Nicolae Iorga în lucrarea sa „Tratatul de Istorie al României”, precizează că exploatarea ocnelor slănicene ar data din cele mai vechi timpuri. În multe puncte ale Slănicului, au fost descoperite numeroase vestigii arheologice, datând din epoca bronzului (pumnale, săbii, topoare). În nordul orașului, există un munte format din tuf vulcanic, numit Piatra-Verde, aici fiind descoperite urmele unei cetăți dacice.

Orașul Slănic este situat pe un imens masiv de sare, care s-a format de-a lungul a milioane de ani. Geologii

spun că aici și în toată zona de sud a României, ar fi existat Marea Tethys, iar în urma dispariției acestei mări, a rămas acest masiv de sare.

Denumirea Slănicului apare la începutul sec. al XVI –lea în registrele vicesimale din Brașov. Acestea au înregistrat care cu mărfuri din Slănic alături de 71 de care din satele vecine (Homorâciu, Plopeni, Teișani, Văleni). Slavii au numit așezarea „Slăniku”, însemnând târg de sare, în timp ce în bulgară Slănic înseamnă bulgăre de sare.

Satul slănicean, ca orice sat din vechime, era un fenomen social complex ce cuprindea laolaltă trei elemente distincte: o „populație”, o „vatră de sat” și un „trup de moșie”.

Spațiu mitic, investit cu sacralitate, satul ca topos și organizare socială este perceput de comunitatea rurală arhaică drept un microcosmos, locuit, clădit și

consolidat după anumite relații ce se stabilesc între membrii comunității respective. În afara acestui spațiu familiar, casnic, se află Tărâmul Celălalt, un teritoriu necunoscut, și, în consecință, înfricoșător, stăpânit de duhurile rele, de haos, moarte etc. Fiecare spațiu locuit, sat, dar și casă, posedă un Centru, un loc sacru prin excelență, unde sacrul se manifestă integral. Satul, în sine, eternă fântână a dorului, dobândește pentru locuitorii săi valențe greu de înțeles pentru străini.

Pentru sat, legenda reprezintă o istorie orală a unor întâmplări neverificate veridic și verosimil, dar pe care oamenii satului le-au transmis din generație în generație. De asemenea, legenda conține un cumul de texte folclorice cu un statut aparte, constituind o formă de bază a narațiunii folclorice și ocupă o poziție importantă în sistemul creațiilor orale în proză și în versuri.

Legendele încorporează elemente de istorie reală, transfigurate de fabulația populară cu ajutorul unor motive și simboluri mitice. Fiecare colectivitate are istoria sa, bazată pe mituri, tradiții și legende. Motivele, temele și structurile poetice din legendele populare au constituit surse de vitalizare a literaturilor lumii. Formă esențială și arhetipală a epicului, depozitară a istoriei umanității, legenda a oferit, acolo unde izvorul folcloric s-a întâlnit cu artistul de geniu, teme constituente și elemente generatoare de capodopere.

În altă ordine de idei, legenda poate fi performată într-o diversitate de medii de povestit fără diferențieri de vârstă și gen. Există o interdependență între funcție, situația de povestit și mediul de povestit. Se pot diferenția mai multe funcții pe care legenda le îndeplinește.

### Funcțiile legendei. Clasificare

O primă funcție este cea cognitivă, care transmite o serie de cunoștințe și informații, legenda explicând un fapt real, sau considerat a fi real, printr-un simbol narativ care include, de obicei, și motive fabuloase sau supranaturale. Pe de altă parte, funcțiile formativă și integrativă sunt în relație de interdependență. Cea formativă este văzută din perspectiva acțiunii modelatoare a performării legendelor asupra personalității individului, iar cea integrativă este văzută prin mediul de povestit la care participă individual când ia contact direct cu universal mental al grupului social, în care el ajunge să cunoască mentalitatea și filosofia de viață a acestuia, să-și însușească normele tradiționale de comportament, să se familiarizeze cu sistemul de valori estetice, etice, tradiționale ale comunității din care face parte. Ultima funcție este cea educativă și de inițiere, care prin forța exemplificatoare a mesajului legendei, îi furnizează individului o serie de precepte, de norme comportamentale referitoare la ceea ce este bine sau rău, conform sistemului de valori al comunității din



care acesta face parte.

Tony Brill a stabilit o clasificare a legendelor, care pune în evidență mai multe tipuri. Un prim tip este cel al legendelor etiologice, care cuprind texte care se referă la crearea și organizarea lumii, în ansamblul lor dezvăluind nu numai originea a tot ce există pe pământ, ci și cauzele inițiale ale particularităților organice ale acestora, trăsăturile ce nu țin de structura lor și ale denumirii a tot ce există în lumea înconjurătoare. O altă categorie o constituie legendele mitologice care cuprind aparițiile, existențele și lucrurile supranaturale, care înfățișează o lume de fantasmă. Legendele religioase fac parte din a treia categorie și înfățișează figuri biblice, sfinții și sărbătorirea lor, obiceiuri și sărbători legate de alte zile precise și sărbătorirea unora dintre zilele săptămânii. În ultima categorie intră legendele istorice care sunt o oglindire a trecutului, uneori povestiri despre lucruri petrecute, așa cum au fost preluate de la înaintași, bazate pe amintiri sau pe închipuirea faptelor descrise. De cele mai multe ori, aceste întâmplări au și un nucleu veridic, deși nu se identifică cu istoria. Legendele istorice vorbesc despre figurile istorice-fantastice, în mică măsură despre personaje istorice străine, despre figurile istorice naționale, haiduci și căpetenii de răscoale, domnitori, figure feminine ce au rămas în istorie, personaje locale și diferite alte întâmplări care zugrăvesc trecutul.

Legendele, ca și baladele, de cântecele, colindele, cântecele funerare sau nuptiale sunt, într-o civilizație tradițională, elemente componente ale unor ansambluri mai largi de fapte sociale pe care le ordonează, le ritmează, le explică, le asigură eficiența. Legenda, ca și basmul sau povestirea populară nu este relatată în cursul unei ceremonii, cum se întâmplă în cazul orațiilor de nuntă, al colindelor, descântecelor, cântecelor funerare, al poeziei de incantație de felul Caloianului, ceea ce înseamnă că nu aparține unui fond poetic ezoteric de felul celui constituit de descântece, personajelor



Surs[ foto: <https://www.youtube.com/watch?v=qakQHdLBnmI>

sale nu li se solicită ajutorul magic. Pe de altă parte, narațiunea în sine nu urmărește un efect magic asupra celui care o ascultă, asemenea decântecului, colindelor sau versurilor de plugușor. De asemenea, legenda nu presupune o investiție magică a povestitorului, pe care o aflăm însă în cazul decântecului. Legenda nu este legată de forme, de spațiu sau timp ritual, constituind circumstanța categorică a versurilor de plugușor sau a colindelor, și nu dezvoltă într-un plan complementar inventarele de obiecte și gesturi rituale pe care le solicită decântecul, sau cel puțin spectaculoasele versuri ale sorcovei. Dintr-o altă perspectivă, legenda nu urmărește o eficacitate practică, deoarece nu are calitatea de a pecetui prin conversiune simbolică un eveniment social, asemenea orațiilor de la naștere, a celor nupțiale sau funebre.

Limbajul legendei, spre deosebire de basm, este apropiat de cel uzual. Pe de altă parte, ritmului narativ lent din basm îi corespunde în legendă un ritm mai rapid, povestitorul ajungând mai repede la deznodământ. Un aspect important al legendei îl reprezintă formula de început, care se deosebește de cea a basmului și a povestirii. Legenda poate începe cu formulele: „În vremuri de demult”, „Mai demult”, „De mult”, „La începutul lumii” etc., evenimentul epic fiind fixat într-un timp neprecizat, pe când basmul sau povestirea au formule specifice de tipul: „A fost odată ca niciodată. Pe vremea când se potcoveau puricii cu nouăzeci și nouă de oca de fier și săreau până la cer...”, de această dată evenimentul epic fiind localizat într-un moment precis.

În legendă există o relație între un prezent al povestirii-„acum”, „în ziua de astăzi” și un trecut al evenimentului- „atunci”, „demult”. Conexiunea dintre cele două timpuri este o normă specifică legendei, iar povestitorul are o atitudine prudentă de tipul „se zice că...”.

Ca și basmul, balada sau colindul, legenda nu este altceva decât o formă poetică de asumare a vieții; dar dacă, prin convenția sa estetică, basmul propune evaziuni din realul vieții imediate, legenda, dimpotrivă, rămâne fascinată de formele realului din lumea înconjurătoare cărora prin retroversiune poetică, le oferă semnificații. Marile interogații cu privire la începutul

și sfârșitul lumii, cu privire la puterile necunoscute bănuite că s-ar ascunde în formele aparente ale vieții de dincolo de acestea, timpul și evenimentele înregistrate prin scurgerea sa, complexitatea morfologică a lumii vizibile, oferă subiectele legendelor. Adesea însă, cum se întâmplă mai cu seamă în cazul legendelor hagiografice, religioase, subiectele fiind împrumutate dintr-un fond biblic.

### Legendele Slănicului între mit și realitate

Slănicul este recunoscut ca o stațiune balneo-climaterică, în care se află șapte lacuri cu apă sărată și anume: Baia Baciului, Baia Porcilor, Baia Verde cu cele trei lacuri și Baia Roșie, dar și cele două mine de sare, una din care se extrage sarea și cealaltă transformată în sanatoriul antiasmatic, în care anual vin oamenii să-și trateze afecțiunile respiratorii.

Baia Baciului și Baia Porcilor sunt două lacuri sărate, formate de-a lungul milioanelor de ani, la poalele Muntelui de sare. Considerat un monument al naturii, Muntele de sare este unic în felul său, datorită blocurilor imense de sare din care este alcătuit:

„De departe zici că-i o căpățână de zahăr,/ De aproape parcă-i un munte de cleștar,/ Cu piscuri, cu muchii tăioase, cu văi și prăpăstii prăvalnice./ Ca un munte adevărat./ Numai că stânca lui e transparentă./ Soarele își frânge în mii de chipuri razele când dă/ Peste puzderia de nestemate, din care a fi alcătuit ”muntele”./ Fiecare ceas al zilei îi împrumută altă nuanță: de la trandafirul zorilor prin săgețile de aur ale amiezii până la albastrul-verzui al înserării./ E ca un bulgăre de lumină căzut din nemărginire și încremenit aci pe clin de verdeață”.

În interiorul Muntelui de sare se află o grotă cu un lac salin format pe baza vechii exploatare miniere, cu sute de ani în urmă. Grotă se numește „Grotă Miresii”, datorită unei legende care a circulat și circulă prin partea locului, în care se vorbește despre o fată care s-ar fi sinucis în noaptea nunții, aruncându-se în lacul din interiorul muntelui, pentru că părinții au căsătorit-o cu forța:

„Se spune că pe vremuri, se stabilise aici un cioban. Se pare că îl chema Ian, iar lumea îi spunea



Baciu. Avea oi multe, nici el un știa câte. Avea însă un copil, o fată foarte frumoasă, la soare te puteai uita, dar la ea ba. I se dusese vestea, departe, de frumusețea ei, poate și pentru că era tare bogată. Împlinise 17 ani și începuse să-i vină pețitorii. S-au perindat pe aici mulți candidați, unii mai bogați, alții mai săraci, unii mai frumoși alții mai puțin frumoși. Nici unul nu i s-a părut Baciului potrivit pentru fata sa, nu erau destul de bogați, gândea el. Nici fetei nu i-a plăcut vreunul, ei îi plăcea, în schimb, unul mai de aproape, pe care îl vedea în fiecare zi, tot cioban era, dar mai chipeș.

În ultima vreme subiectele de discuție erau legate de pețitorii care se tot prezentau, făceau mare haz pe seama lor. Știau că Baciu dorea un ginere bogat, dar ziceau că ei sunt tineri, că toată lumea e a lor și că nimic nu le mai poate sta în cale.

Într-o dimineață, ciobănelul s-a dus la Baciu, iar acesta fiind surprins de propunere, s-a prefăcut că-l ascultă cu atenție. Nu s-a arătat a fi nici bucuros, dar nici mânios, în inima lui era numai venin. După discuție, Baciu i-a promis un răspuns ciobănașului a doua zi dimineață.

Cuvintele i-au rămas puternic în mintea ciobănașului și nu putea să le înțeleagă. Într-adevăr, Baciu făcuse un plan. A doua zi, ciobănașul n-a mai venit după răspuns, deși soarele se ridicase mult pe cer, el dormea pe cojocul lui, dar cu un jungher înfipt drept în inimă.

Era mare veselie, se cânta și se juca de răsuna toată valea Slănicului. Spre miezul nopții, când cheful era în toi, mireasa a fost invitată să-și schimbe voalul de mireasă, cu naframa de nevastă precum era datina. Fata a cerut să fie lăsată singură în cameră, iar femeile s-au supus și au continuat petrecerea. Au căutat zile și nopți de-a rândul, dar fata nu era de găsit. După câteva zile, un copil a descoperit-o plutind aici pe lacul din inima muntelui de sare. De atunci, lacul poartă numele de „Lacul Miresii”.

Un alt loc despre care circulă mai multe legende, este Muntele Piatra Verde, un tuf vulcanic, cu înălțimea de 642 m care se află la ieșirea din Slănic, pe șoseaua care duce către comuna Teișani. Aici, se spune că ar fi existat o cetate dacică, de altfel au fost găsite și niște vestigii arheologice (monede, vârfuri de săgeți și fragmente ceramice), dar și Dealul Buzeștilor, numit astfel în amintirea fraților Buzești, oșteni de nădejde ai lui Mihai Viteazul.

Legenda spune că „în vremea lui Mihai Viteazul, frații Buzești: Radu, Preda și Stroie, împreună cu oștile lor au ținut piept hoardelor de tătari care veniseră să cotopească aceste locuri. Frații Buzești s-au ascuns după acest Deal din apropierea Muntelui Verde, iar când tătarii au încercat să coboare către Slănic, aceștia i-au atacat și din față și din spate. O parte din oaste s-a urcat pe Muntele Verde și-au prăvălit bucați de stâncă asupra tătarilor, iar ceilalți au luptat corp la

corp. Bătălia a fost grea și sângeroasă, dar până la urmă, frații Buzești au învins, punându-i pe tătari pe fugă.” (Subiect investigat: Tenchiu Maria- 70 de ani, Tenchiu Dumitru- 75 de ani – loc. Slănic 20 iulie 2014)

O altă legendă țesută în jurul Muntelui de Piatra Verde spune că „Prin anul 1820 exista la poalele Muntelui de Piatra Verde, un conac al boierului Ianache. Toată lumea știa că era foarte bogat, dar și foarte rău și avar. Se purta rău cu slugile ce-i munceau pe moșie, aplicându-le bătăi și pedepse grele.

Ca în mai toate ținuturile acelor vremuri, și-n aceste locuri umblau cete de haiduci. O astfel de ceată era condusă de Calen Haiducul, bărbat aprig la mânie ce lua de la boiere și dădea la cei săraci. Boierul Ianache avea o fată frumoasă, pe nume Ana, pe care Calen Haiducul pusese ochii. Haiducii își făceau veacul prin pădurile din apropierea Slănicului și niciodată nu puteau fi găsiți de autorități.

Într-o noapte, Calen Haiducul împreună cu ceata sa, l-au prădat pe boierul Ianache, dar i-au răpit și fata. Zadarnic căutat autoritățile pe fata boierului, că n-au mai găsit-o niciodată. Boierul Ianache a murit de inimă rea, iar lumea de prin sat vorbea că haiducii ar fi trecut granița în Transilvania împreună cu fata, dar și cu comoara boierului.” (Subiect investigat: Anghel Ionel, 85 de ani, loc. Slănic, 10 mai 2014)

Datorită deschiderii minelor de sare din vremea Spătarului Mihail Cantacuzino, arealul Slănic s-a dezvoltat semnificativ. Astfel, a apărut și primul drum în anul 1556, pentru transportul sării numit „Via Salaria”, care pleca din incinta sălinei „La Noroiaie”, mergea pe lângă „Cetatea Romană”, urca pe creasta dealurilor, prin „Vâlceaua Muscelului”, pe lângă Cetatea Dacică de la Piatra Verde, și trecea prin localitatea Teișani, prin Drajna de Sus, spre Râjnov. Drumul sării se continua spre sud, pe la Castrul Roman Mălăiești, Târgșor, Pietroasele și apoi spre Dunăre.

Sarea era transportată cu ajutorul cărașurilor din Slănic și satelor învecinate: Aluniș, Livadea, Berteaua, Ștefești, Poiana, Coșofenești, Mălăiești, Teișani, Izvoare, Schiulești. Cu toate că transportul sării era foarte prost plătit, cărașii sărari se organizau în cete de zece cincisprezece căruțe întocmai ca sistemul caravelor. Drumul era foarte greu și anevoios de parcurs și frecvent se întâmplau accidente și nu se mai întorceau toți.

Mai târziu, odată cu apariția căilor ferate, sarea a început să fie transportată cu trenurile de marfă, dar totuși caravanele cu sare au continuat până în anii 1950-1960. Plecarea caravelor începea prin luna august și dura până la sfârșitul lui septembrie. Bărbații se pregăteau de drum cu hrană atât pentru ei, cât și pentru animale, iar femeile rămâneau să aibă grijă de gospodărie. La întoarcere se organiza în sat o mare sărbătoare, cu cântec, joc și voie bună pentru a-i cinsti pe cei care reușeau să se întoarcă acasă.



Slănicul și satele din împrejurimi nu beneficiază de terenuri agricole, de aceea cărașii, în drumul lor către casă, își încărcau căruțele cu cereale pentru a-și hrăni animalele peste iarnă. La sosirea cărașilor, se organiza „Sărbătoarea porumbului”, la care participau cărașii, dar și lumea din sat. Seara, se făcea un foc mare și toți bărbații se așezau în jurul acestui foc, povestind întâmplările prin care au trecut. Focul nu trebuia lăsat să se stingă, pentru că altfel se credea că le va aduce ghinion în anul următor.

O legendă în acest sens spune că „în toamna anului 1946, după sosirea de la câmp a cărașilor cu cereale, s-a organizat în Slănic tradiționala „Sărbătoare a porumbului”. Bărbații s-au așezat în jurul focului, cinstindu-se cu câte un pahar de țuică, iar femeile se îngrijeau de mâncare. Curățau ștuleții de porumb, iar boabele erau aruncate într-un tuci mare și urmau să fie fierte, pentru a fi mâncate cu nuci și miere. Pe un alt foc se prăjea un vițel mare, tăiat în cinstea acestui eveniment, iar lângă el stăteau patru bărbați care aveau grijă să întoarcă vițelul de pe o parte pe alta, dar și să pună lemne pe foc.

În jurul focului mare, bărbații deja începuseră să povestească despre întâmplările petrecute la câmp, iar țuica parcă le dezlega și mai tare limbile. Gheorghiu Covrig, unul dintre cei mai vârstnici cărași, dar și cel mai respectat, povestea despre faptul că pe drum i s-a rupt osia la căruță și toată încărcătura putea să o piardă din cauza țiganilor care s-au năpustit asupra căruței, dacă nu erau câțiva bărbați mai vâjjoși care au ieșit cu ciomegele și au alungat țiganii. Din urmă au sosit și tovarășii săi de drum care l-au ajutat să își repare căruța și să pornească mai departe către casă. De asemenea, el a mai relatat că au stat în stradă preț de trei ore, moment în care Dumitru Geantă a sărit de la locul său spunând că Gheorghiu minte, pentru că într-o oră jumătate osia a fost reparată. Cei doi bărbați au început să se certe și erau aproape să se ia la bătaie, când, dintr-o dată, a început să tună și să plouă puternic. Oamenii s-au adăpostit de ploaie sub prelatele de la căruțe, iar focul s-a stins. Toți au spus că, acesta este semn rău și că anul viitor va fi un an cu ghinion.

În anul următor, în 1947, a avut loc o criză și s-a declanșat o mare foamete în țară. Seceta a uscat toate cerealele și oamenii nu mai aveau ce să mănânce și nici cu ce să-și țină animalele. Slănicenii au plecat din nou cu sare la câmp, crezând că poate vor aduce ceva, dar s-au întors cu căruțele aproape goale și astfel în acel an toți au fost nevoiți să-și sacrifice animalele pentru hrană. În acea iarnă, rar a văzut cineva o bucată de pâine sau de mămăligă. (Subiect investigat: Angelescu Maria, 80 de ani, loc. Slănic, 10 mai 2014).

În Slănic au existat mai multe mine de sare deschise încă de pe vremea Spătarului Mihai Canatacuzino. Prima exploatare de sare a avut loc în punctul numit „La Noroaie” prin anul 1685. Exploatarea a durat până

în anul 1716, când nu se știe din ce motiv mina a fost părăsită. Astăzi în acel loc, există mai multe stânci de sare, iar pe una din stânci există o gură de intrare, dar nimeni nu are curajul să intre acolo.

Aici circulă o legendă despre „Vâlva minei”, un duh ce apare oamenilor în chip de femeie. Legenda spune că în fiecare an toamna, atunci când oamenii trebuie să pună conservele pentru iarnă, cea mai bună sare pentru conserve este cea din punctul numit „La Noroaie”, loc în care a fost deschisă de Spătarul Mihail Cantacuzino prima mină de sare. Aici se află câteva stânci, din care oamenii sparg blocuri de sare pe care apoi o mărunțesc, folosind-o la conserve. Sarea trebuie luată dimineața sau este zi, pentru că altfel seara și noaptea „Vâlva minei” păzește locul, iar cel care ajunge să o întâlnească va fi dus pe cărămuri necunoscute. Așa s-a întâmplat și cu un localnic care a mers să ia sare.

Legenda spune că „într-o toamnă târzie, Vasile a plecat împreună cu fiul său în vârstă de de 17 ani „La Noroaie” să ia sare să pună varză pentru iarnă. Mioara soția lui, toată ziua l-a dojenit să meargă după sare în timpul zilei și să nu-l apuce seara, dar Vasile s-a dat după alte treburi, spunând că el nu crede în asemenea vorbe goale și se va duce când va avea timp. Astfel în jurul orei 5 după-amiază a luat un ciocan și doi sași și împreună cu băiatul său Costel au plecat la sare. În zadar, Mioara a strigat să lase băiatul acasă, că Vasile n-a ascultat.

Ajunși „La Noroaie”, Vasile a început să spargă blocuri de sare, iar Costel le pune în sac. La un moment dat, s-a auzit un șuierat puternic, iar Costel de frică s-a ascuns după o stâncă. Vasile s-a uitat în sus și a continuat să spargă sare, strigându-l pe Costel să vină să încarce. De teamă, băiatul a strigat la tatăl său să lase tot și să plece, dar acesta nu a ascultat. În scurt timp stânca de sare s-a crăpat, creând în jurul ei o groapă care l-a înghițit pe Vasile. Băiatul și-a strigat tatăl, dar această n-a mai răspuns. În întunericul nopții care se lăsase între timp, Costel a fugit către casă, povestindu-i mamei ce s-a întâmplat. Aceasta și-a luat băiatul în brațe și a început să plângă și au convenit ca a doua zi să meargă să-și caute soțul.

A doua zi de dimineață au mers la postul de jandarmi, mergând însoțiți de doi jandarmi la locul tragediei. Ajunși aici au constatat că peste noapte pământul se surpase, astupând groapa ca și cum nici n-ar fi existat. L-au căutat ore întregi pe Vasile, crezând că totuși a putut să iasă din acea groapă, dar totul a fost în zadar, Vasile fiind de negăsit.

De atunci a rămas o tradiție ca atunci când vin oamenii merg să ia sare din acel loc, să ducă ceva de mâncare „Vâlvei minei” spre a îmbuna pentru a fi lăsați să ia sare.” (Subiect investigat: Constantin Dulgheru, 77 de ani, loc. Slănic, 3 martie 2013)

Mai târziu s-au săpat alte „guri de mină” în anii 1715-1716, la Baia Baciului. Sarea, era de o calitate

foarte bună și de aceea era foarte căutată în toată țara, dar și peste hotare. De altfel, în această perioadă s-au înființat și foarte multe locuri de muncă, organizarea lor fiind făcută astfel: ciocănașii erau cei care lucrau jos în mină, măglașii erau cei care cărau sarea din mină la suprafață, vatafi erau supraveghetorii, rândașii cei care organizau munca, iar șeful cel mare era cămărașul. În anii ce au urmat, respectiv 1780-1800, s-au deschis alte mine la Baia Verde și Baia Roșie. Au fost aduși aici ingineri și specialiști pentru dezvoltarea exploatarea sării, dar și pentru mărirea capacității extracției.

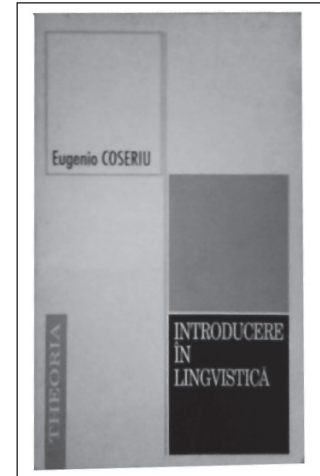
Odată cu deschiderea mai multor mine, a crescut și numărul oamenilor care lucrau la mină. Însă, intrarea în colectivul de mineri nu se făcea oricum, ci prin respectarea unui ritual.

Legenda spune că, „prin anii 1890, tânărul Voicilă Ion, Neluțu cum îi spunea familia, a mers să se angajeze la mină, neștiind ce-l așteaptă. Avea doar 18 ani și auzise că se plătește bine, iar familia va fi scutită de dările aferente pentru stat. După ce cămărașul și-a dat acordul, văzându-l băiat puternic, Neluțu a coborât în mină cu supraveghetorul. Aici, un grup de ciocănașii îl așteptau spre a-l supune la probe: prima probă a fost cea de a ridica un bolovan de sare de vreo 30 de kilograme și pe care trebuia să-l care pe o distanță de 20 metri. Cea de-a doua probă consta în tăierea unui bloc de sare, cu ajutorul ciocanului special. Neluțu a trecut și această probă, iar cea de-a treia și cea mai grea, trebuia să rămână peste noapte în mină într-un loc întunecos spre a vedea dacă îi apare „Vâlva minei”. Dacă aceasta îi apărea zâmbind, atunci însemna că și-a dat acordul ca omul respectiv să lucreze în mină, în caz contrar omul nu putea fi angajat la mină. În cazul în care, omul mințea că vâlva i-a apărut zâmbind, aceasta se răzbuna pe el, rostogolind peste el bolovani de sare, rânindu-l sau ucigându-l.

Neluțu a stat câteva ore în mină pe întuneric și a adormit. În visul său, „Vâlva minei” i-a apărut zâmbitoare, semn că va fi angajat. Speriat de visul său, Neluțu a alergat la colegii săi, povestindu-le întâmplarea, iar aceștia au spus că seara îl așteaptă la cârciumă să bea un pahar în cinstea lui. După terminarea schimbului, Neluțu împreună cu colegii săi, obosit și însetat după prima zi de muncă, a mers la cârciumă, iar aici colegii i-au pregătit o farsă, punându-i în oala de vin, câteva linguri de sare și spunându-i că prima ulcică de vin trebuie să o bea până la fund. Neluțu, a dat ulcica pe gât, înecându-se groaznic, fiind de râsul tuturor.

Astfel, Neluțu a avut parte de „botezul minerului”, prin care trebuia să treacă toți cei care se angajau la mină. Acest „botez”, s-a păstrat până astăzi, dar bineînțeles cu alte probe.”(Subiect investigat: Dumitru Ioan, 89 de ani, loc. Slănic, 9 iulie 2012)

Având ca punct de plecare problematica legendei în vederea demersului de cercetare și investigare, interdisciplinaritatea acestei teme va evidenția un cumul



de informații din mai multe perspective: lingvistic, etnologic, sociologic. Legendele circulă prin Slănic pe cale orală și conturează o relație de interdependență între folclor și lingvistică prin limbajul folosit în redarea acestora. Prezența unor termeni ca „rândaș”, „măglaș”, „ciomege”, „vânjoși”, etc. conturează un profil unic arealului Slănic.

Cercetarea de teren a fost realizată prin comunicare prin viu grai, folosindu-se terminologia lingvistică. Comunicarea dintre om om și natură în cultura tradițională s-a realizat la nivelul practicii primitive, la nivelul miturilor și riturilor. A vorbi despre comunicare implică recunoașterea situației în comunicare.

Legenda populară reprezintă un act de comunicare. În realitatea etnologică, actul de cultură nu are o existență de sine stătătoare, ci este definit într-un context: „în genere, textul nu are o existență de sine stătătoare, fiind în mod inevitabil inclus într-un context oarecare. Textul există în calitate de parte contractantă alături de elemente structurale extracontextuale, legătura dintre text și ele, fiind cea dintre doi termeni ai unei opoziții”.

Lingvistica are un rol semnificativ în dezvoltarea culturii populare tradiționale. Dacă ne referim la lingvistică, limbajul/limba este în primul rând tradiție, „iar noutatea este uneori primul fapt de limbă revoluționar în cadrul tradiției”.

## Concluzii

Orașul Slănic a devenit un punct de atracție turistică prin prezența acestei mine și a celor trei lacuri sărate, dar și prin împrejurimile pitorești ce pot fi vizitate și a oamenilor primitivi.

Menționez faptul că această cercetare este primul studiu de caz etnologic realizat în acest areal, care se bazează în primul rând pe informația orală, dar și pe câteva documente în manuscris. Subiecții investigați care au participat la interviuri sunt oameni din diferite medii sociale: ingineri, profesori, muncitori.

Emblema identității a acestui areal o reprezintă

existența minelor de sare și a băilor sărate, care atribuie orașului importanță turistică deosebită. Prin existența acestor elemente semnificative, orașul s-a dezvoltat și astfel mediul urban a prins contur, dezvoltându-se pe toate palierele de la apariția primelor instituții până la existența tuturor elementelor care asigură Slănicului statutul de „oraș”.

Activitatea socială din arealul Slănic Prahova se desfășoară conform normelor nescrise și cutumelor transmise din generație în generație.

În ansamblul său, studiul are în vedere culegerea informațiilor semnificative pe cale orală, semnificația legendelor având rolul de a evidenția evoluția socio-demografică, economică și culturală a acestei comunități, investigată și cercetată în dezvoltarea sa spre urbanizare, transformare.

Prin toate aceste informații culese din realitatea socio-culturală supusă sferei de cercetare în demersul practic aplicativ din arealul Slănic Prahova, au fost identificate acele elemente specifice culturii populare tradiționale care vor rămâne reprezentative pentru societatea actuală, contemporană, în evoluția arealului Slănic Prahova.



#### Note:

1. C. Georgescu, Monografia orașului Slănic 1945 ( în manuscris), p. 15.
2. Vasile Mutihac, Geologia României, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007, p. 84.
3. Maria, Andreescu, Monografia Slănicului, în manuscris, 1945, p. 35.
4. Radu Drăgulescu, George Coșbuc. Lumile Limbajului, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2016, p. 20.
5. Octav Păun, Silviu Angelescu, Legende Populare Românești, Editura Albatros, București, 1983, p. 288.
6. Tony Brill, Legende Populare Românești, Editura Minerva, București, 1981, p. 8-13.
7. Silviu Angelescu, Poetica Legendei, Editura Valahia, București, 2002, p. 234.
8. Silviu Angelescu, op.cit., p. 251.
9. C. Stoica, Pământul nu tace, Editura Tineretului, București, 1966, p. 93.
10. Vasile Petrescu, op.cit., p.14.
11. Arhivele Primăriei Slănic, Documente slănicene, cap. III, p. 121.
12. Alexandra Ciocîrlan, Radu Drăgulescu, Disorsionări ale comunicării. Cercetări de psiholingvistică., Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, p. 22.
13. I.M. Lotman, Lecții de poetică structurală, Editura Univers, Bucuresti, 1970, p. 219-220.

14. Eugen Coșeriu, Introducere în lingvistică, Editura Echinoux, Cluj, 1999, p.8.

#### Bibliography:

- Andreescu, M. (1945). *Monografia Slănicului*, (în manuscris). / *The Monograph of Slanic*  
Arhiva Primăriei Slănic, Documente slănicene, cap. II. / The Archive of Slanic Town Hall, Documents of Slanic, Chapter II.
- Brill, T. (1981). *Legende Populare Româneștil Romanian folk legends*. București, Editura Minerva.
- Ciocîrlan, A., Drăgulescu R. (2013). *Disorsionări ale comunicării. Cercetări de psiholingvistică. / Distorsions of communications. Psycho-linguistic research*. Cluj-Napoca. Editura Casa Cărții de Știință.
- Coatu, N. (2005). *Folclorul literar românesc-Obiceiuri tradiționale poezia ceremonială Romanian literature folk- Traditional customs ceremonial poetry*. Ploiești, Editura Universității.
- Coșeriu, E. (1991). *Introducere în lingvistică. / Introduction in linguistic*. Cluj, Editura Echinoux.
- Drăgulescu. R. (2016). *George Coșbuc Lumile Limbajului / George Cosbuc The worlds of language*. Sibiu. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- Gafu, C. (2011). *Aspecte ale cercetării etnologice în spațiul urban românesc / Aspects of ethnological research in the Romanian urban space*. Ploiești, Editura Karta-Graphic.
- Lotman, I.M.( 1970). *Lecții de poetică structurală / Lessons of structural poetics* București, Editura Univers.
- Mutihac, V. (2007). *Geologia României / Geology of Romania*. București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Păun. O., Angelescu. S. (1983). *Legende Populare Româneștil Romanian folk legends*. București. Editura Albatros.
- Petrescu, V. (2003). *Slănic - Prahova la 470 de ani de atestare documentară / Slănic Prahova - 470 years of documentary attestation*. București, Editura Premier.
- Stoica, C. (1966). *Pământul nu tace / The Earth is not silent*. București, Editura Tineretului.

